

יב:

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

(א) וְשָׁמַר אֶת יְמֵי
(ב) וְלִקְחָם בַּיּוֹם
(ג) שֶׁנֶּחֱמַשׁ
(ד) וְלִקְחָם בַּיּוֹם
(ה) וְלִקְחָם בַּיּוֹם
(ו) וְלִקְחָם בַּיּוֹם
(ז) וְלִקְחָם בַּיּוֹם
(ח) וְלִקְחָם בַּיּוֹם

תגרות הב"ח

(א) ר"ה ד"ה יבול
(ב) וְלִקְחָם בַּיּוֹם
(ג) וְלִקְחָם בַּיּוֹם
(ד) וְלִקְחָם בַּיּוֹם
(ה) וְלִקְחָם בַּיּוֹם
(ו) וְלִקְחָם בַּיּוֹם
(ז) וְלִקְחָם בַּיּוֹם
(ח) וְלִקְחָם בַּיּוֹם

מוסף רש"י

לדור. ומה שכתב
קלוג'ס וזכור'ל ד"ה
וה' רמב"ם ומה שכתב
ירושל' ומה שכתב
שם טעמו כי אין פסוקים
דוחזקין לשון אחר מאות
והפסוק מלפניו (שם)
בדוק אכן לחמת. קשה
לנו. ולי נראה לא קשה
ולא יפה ששם. לא שני
אלא בשעת. דבר סבר
שני איננו הכי ומה סבר
לא שני כולי האי ומהוה
בזה. אבל אחר אומר
קודם הנין החמה. טעמו
מפני. הוא ואין לשון
כזה החמה בתוך שהיא
זרחה שם.

אלא בין יממה ללילה לא טעו אינשי. ולכתריה יהיבין ליה רביעית
חמישית וששית ולכנש חמש יחיבין לקמיה רביעית ושלישית ושניה
ולכתריה ששית. ואכתי הוה לן למיתב ליה אלא הא פריש רבי יהודה
בהדיא דבין חמש לשבע לא טעו שכתב חמה במזרח וכשבע במערב.
וכל הך טעמא דיהיבין להו ה"מ
לאזלינהו ולמפטרניהו מקטלא אכל
מ"מ משע ששהם אחד מהן בלומה
שעה לבדה ובשל אחריה מיד בטלה
העדות ואפי' לא הוה בטעות שלפניו
דהא כי אמרו ליה לבעל ג' שלישית
ורביעית וחמישית עמנו היית והוכרן
לומר בשניה היה אלא טעמי הכי
נחלקה עדותן שאם בשניה היה
המשע איך כאן אלא עד אחד דהא
כצור אמר בחמש ויין שניה
לחמישית לא טעו: **ניכול עד סוף**
ששים. דהא מן המורה אינו אסור
אלא משעברו שש ודבן למה (א) הוא
דעבוד הרקע במיד דלא טעו אינשי
כיה: **עדות מסורה לזריזים.** אין
אדם נזהר להשיב על הנפש אלא
בקי בשעות לפי שיעור אדם שסופו
להדרש בדרישה וחקירה אכל חמץ על
הכל מוטל ושאינו בקי בשעות טועה
בזה: **כחמש חמה במזרח וכשבע**
במערב. ומחץ אינו אסור אלא שבע
ואין טעמו כי חמש לשבע: **אי הכי**
כשש נמי ניכול. דהא כשש עדיין לא
נטמה חמה לגד מערב אלא בלמעשה
הרקע וזרחתה תחתיה כדאש לא
אדם ואין כל טעם לא לכאן ולא לכאן
אלא תחתיו: **וימא.** חמה: **כי**
קרינא קאי. בלמעשה הרקע קרובה
לנטות למזרח וקרובה לנטות למערב
ואין עומדין עליה. ולהכי נקט לישנא
דכי קרינא ולא נקט כי מילעי
דדרוס קאי לפי שגלגל חמה שחמה
סובבת בו עגול הוא ודבר עגול אין
חילוק ארבע רוחות יצא בו ומזרחו
מתעגל עד חצי דרומו וחצי צפון
ומזרחו פלגי דרום כסוף מזרח ורחש
מערב: **מפחית ארבע לא ניכול.**
דהא טעו שש וחמש וארבע: ומשני
שמעי' ליה לרבי יהודה דלמך בין
חמש לשבע לא טעו וכ"ש ארבע:
עדות מסורה לזריזין. והלכך מודי
בה רבי יהודה דלא טעו בין חמש
לשבע אכל חמץ לכל מסור וטעו ומיהו
כולי האי לא טעו ואע"ג דטעו בין
תחילת שלש לסוף חמש דהיינו שלש
שעות לא טעו בין סוף ארבע לתחילת
שבע לאסרינהו ד' משום שבע
אע"ג דליכא צדיר משלש משום
דליכא היכרא בחמה: **ורבא אמר.**
טעמא דר' יהודה בחמץ לאו משום
טעמא היא דלא טעו אינשי בין

ניכול בזה שיה. לאו דוקא כולה שיה דהא נריך לשורף
תוך שש: **ולחך צינא** דאדם טועה שעה וששה
ניכול עד סוף חמש. אפי' טעה בשתי שעות היה יכול להקשות
ניכול עד סוף חמש שכתב חמה במזרח וכשבע חמה במערב:
בשית חמה כי קרינא קאי.
הקשה ריב"ז לאבי
דלמך לר' יהודה דלמך אדם טועה
חצי שעה ותליין העשות בשניהם אס'
כן אחד אומר בה' ואחד אומר בשבע
אמאי עדותן בטלה כיון דאין הכירא
בתחילת שש לו' יממה האי דקאמר
ה' בסוף ה' והאי דקאמר ו' בתחילת
ו' ועובדה הוה כפגלג דשית וטעה
כל אחד חצי שעה וי"ל דהא דקאמר
שית חמה כי קרינא קאי וטעו בין
תחילת שש לו' היינו חמץ לכלל מסור
אכל עדות מסורה לזריזין אי נמי הך
שינוא דקאמר כי קרינא קאי לית
ליה לאבי:

צא א מ"י פ"ה מהל'
חמץ הלכ' ט'
צב ב טוע' לוח' ס'
קמ'
ג וטוע' שס'
צב ד מ"י פ"ה מהל'
עדות הלכ' ב פג'
לחין ט':

רבינו תנאל

ואקשינן מפתני אמאי
תנאי ר' סאי אובלין
כל חמש ויפורסן בתחילת
שש. לאבי דאמר אין אדם
טועה ולא כלום יאכל
עד סוף שש. דהא קרינא
לן אך חלק מחצי היום
אסורו של חמץ. וללישנא
אחריתא דאבינו. וליכא
אליבא דר' מאיר דאמר
אדם טועה שתי שעות.
מתחילת חמש לא יאכל.
למה אמר רבי מאיר אובלין
כל ה' וכן לר' יהודה
מתחילת ד'. ופרקי' ה'א
אליבא דר' יהודה. ה'א
אקשינן לרבי עדות דלא
טעו אינשי בין שעה ה'
לד'. ורבי' חמה במזרח
וב' חמה במערב. וכל
שכן ד' דרדא לי טעו ב'.
ואקשינן תרומה אביי בין
לדריה בין אליבא דרבא
עדות מסורה לזריזין.
חמץ לכל מסור. ולפיכך
עבדי רבנן דרחקא. ואמאי
רבא לאוקומי טעמא דר'
יהודה משום דקאמר אין
ביעור חמץ אלא שריפה.
ונתנו דבריו ואוקמה גזירה
משום יום המעון. אסוקין
במחלוקת דר' מאיר ור'
יהודה בעדות. ורשום
טעמיהו. ה'א. כן מחלוקת
בחמץ. קאמרינן לן דרבינא
דשני שנינו ונתנו דרבינא
עלייהו. אמר רב שימי בר
אשי. לא שנו דטעו אלא
כשעז. כלומר אומר אחר
כן וכך שעה ביים. ונאמר
אמר כן וכך שעה ביים
אבל אחר אומר קודם הנין
החמה. ואחר אומר אחר
הנין החמה עדותן בטלה.
כי עדות מבחשת היא.
ובענין הוה פרישנא למעלה
דחמץ. ה'א. כן מקום שהטעות
דחמץ. העדות בטלה היא.

אימתי שלא בשעת ביעור.

פירש הקונטרס שלא

בשעת ביעורו בשש ובשעת ביעורו
מכאן ואילך ופריך הוהיל וכשעת
ביעורו השבתו ככל דבר יממין עד
שבע וקשה לר"ת היכי יממין עד
שבע לבעור הא אסוקין לעיל ד' י'
דגזר ר' יהודה בשעת אסורו לבדוק
דילמא אמי למילכ מיניה ועוד שעת
ביעורו דמתני' היינו בשש ועוד
דמותר יליף ר' יהודה ו' דמחץ
בשריפה ונותר אחר שיעורו טעון
שריפה וכמו כן חמץ ומפרי' דשלא
בשעת ביעורו היינו אחר שש שריו
העולם מנעירין בשש מחזקין חכמים
(ו) וטעם משום דיליף מנותר (ו) והיינו
לאחר אסורו אכל בשעת ביעורו
דהיינו בשש כיון שאינה מזהר לבעור
אלא מדרבנן השבתו ככל דבר
וכן חמץ כירושלמי פרק כל שעה:
ארבע וכן סעודה א"כ היא. לא
לענין הא שיעור אלא
לענין אכילה אכל לענין עדות לא:
בין

תלמידי חכמים ששית מאכל כל אדם והאמר ר' פפא רביעית זמן סעודה
לכל היא אלא איפוך רביעית מאכל כל אדם חמישית מאכל פועלים
יששית מאכל תלמידי חכמים מכאן ואילך כוורק אבן לחמת אמר אביי
לא אמרן אלא דלא טעים מידי בצפרא אבל טעים מידי בצפרא לית
לן בה אמר רב אשי במחלוקת בעדות כן מחלוקת בחמץ פשיטא היינו
הך דאמרינן הא קא משמע לן שנינו דשנינו שינויא הוא ולא תימא תנאי
היא אמר רב שימי בר אשי לא שנו אלא בשעות אבל אחד אומר קודם
הנין החמה ואחר אומר אחר הנין החמה עדותן בטילה פשיטא אלא אחד
אומר קודם הנין החמה ואחר אומר בתוך הנין החמה עדותן בטילה
הא נמי פשיטא מהו דתימא תריוהו חדא מילתא קאמרי והא דקאמר

חמש לשבע דקאמר חמש חמה במזרח כ' והאי דקאמר חמץ כל חמש ר' יהודה לטעמיה דלמך בלדך פירקין (דף כה.) אין ביעור חמץ אלא
שריפה הילכך אסורו כגון באכילתו כדי שיהא לו פנאי ללקט עלים ביערים ופי' שרית ליה כל חמש אינו מזהר אכל עכשיו דתלי ליה רמי אנפשיה
ומזכר ללקט: **אימתי.** אי אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה: **שלא בשעת ביעורו.** בתחילת שש וכל שש דלמך מדאורייתא שרי (א) אכל בשעת
ביעורו בשעת שהו מחזק מן המורה השבתו ככל דבר וטורה זה אלא אף לו עדים יממין עד שעת ביעורו וישיבתו ככל דבר: **יום**
המעון. שאין חמה זורחת ואין יכולין לבדוק בחמה: **וזמן סעודה לכל היא.** והכל בקיאים בה: **לזדים** ולקטנים רעננים הן אלא שהלקטנים
נעורין כל הלילה וישנים שחרית שעה ראשונה ואוכלין בשניה: **ירושל'.** לאו משום רעננות אלא הוהיל ולא עמלו בו: **כמחלוקת.** דרבי מאיר ור'
יהודה בעדות משום דלרבי יהודה טעו אינשי טפי כי בחמץ משום דלר' יהודה טעו אינשי טפי ויין לר' מאיר ויין לר'
יהודה דלא מתקין כולי טעמא כדאמרינן בעדות למר שמי שעות ולמר שלש שעות (א): **משום שינויא דשנינו.** חמץ לכל מסור דלא תימא תנאי
היא כי קשוי לך מתני' דסנהדרין ומתני' דהבא לא תימא תנאי היא אליבא דר' מאיר ור' יהודה דתנא דמתני' כסר לר' מאיר אדם טועה
שעה אחת ולר' יהודה אדם טועה ששים ותנא דסנהדרין סבר לר"מ אדם טועה ששים ולר' יהודה שלש אלא ודאי כאמור מחלוקת של שם כך
הוא כאן אלא משום דחמץ לכל מסור הוא. א"י כי קשה לך לר' יהודה דלמך חמץ אין טעמו בין חמש לשבע משום חמה והבא אמר טעו
לא תימא תנאי היא אלא כטעמו שם כך טעמו כאן אלא שחמץ לכל מסור אי נמי משום יום המעון: **לא שנו.** הך דסנהדרין
אלא שהעידו על השעות אכל הוהיל צפיהם שם הנין החמה אין כאן טעום אלא כזו: **כסוף הנין.** כשמתחיל הנין:
הלכה

